

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ЦЕНТР ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПРИ ІНСТИТУТІ
ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМ. В.М.КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ

**МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ
ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ**

*За загальною редакцією
Ю. Л. Бошицького*

КИЇВ - 2009

УДК 347.77 (031)
ББК 67.93я2
М18

*Рекомендовано до друку Вченою радою Київського університету
права НАН України. Протокол №7 від 7 квітня 2009 р.*

Рецензенти:

Шевченко Я.М. — доктор юридичних наук; професор; зав.
Відділом проблем цивільного, трудового і підприємницького права
Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України

Харитонова О.І. — доктор юридичних наук, професор, завідувач
кафедри інтелектуальної власності та корпоративного права Одесь-
кої національної юридичної академії

Мироненко Н.М. — доктор юридичних наук, професор, зав.
відділом науково-правової експертизи Київського регіонального
центру академії правових наук України

М18 Мала енциклопедія права інтелектуальної власності: Редкол.:
Ю.Л.Бошицький, В.М.Білоусов, І.І.Ващинець, А.Г.Жарінова,
П.А.Калиниченко, В.І.Косенко, М.В. Паладій, В.І.Потехіна. — К.:
Вид-во Європ. ун-ту, 2009. — 260 с.

ISBN 978-966-301-174-5

Метою Малої енциклопедії права інтелектуальної власності є сис-
тематизація понятійного й термінологічного апарату в сфері права
інтелектуальної власності, яка призначена для засвоєння загальноетео-
ретичних знань з предмета «Право інтелектуальної власності», а також
для сприяння формування широкої ерудиції, правової культури та пра-
вової свідомості студентської молоді.

Для студентів і викладачів юридичних навчальних закладів,
юристів-практиків, патентознавців, а також усіх, хто цікавиться пра-
вом інтелектуальної власності.

© Київський університет права НАН України, 2009
ISBN 978-966-301-174-5 © Міжнародний центр правових проблем
інтелектуальної власності при інституті держави
і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2009

ПЕРЕДМОВА

Динаміка розвитку науки й техніки в світі за останні десятиліття переконливо свідчить про те, що соціально-економічний розвиток країн значною мірою залежить від створення та ефективного використання різноманітних об'єктів інтелектуальної власності. Такі об'єкти як винаходи, наукові відкриття, корисні моделі, твори науки, літератури, мистецтва тощо виникають в результаті використання людиною свого інтелекту, знань і досвіду. Як відомо, економічне зростання багатьох сучасних високотехнологічних компаній визначається не стільки їхніми товарно-матеріальними цінностями, скільки нематеріальними активами, які не випадково отримали назву *інтелектуального капіталу*, який ґрунтується на знаннях.

Створення нових об'єктів інтелектуальної власності в Україні сьогодні обумовлено багатьма чинниками, серед яких важливе значення належить правовій охороні цих об'єктів, прав та інтересів їхніх творців. Розвиток права завжди пов'язується з обговоренням і формуванням термінології, і тим ефективніше право виконує свою роль, чим більш правильно концептуально й лінгвістично виражено його констатації, приписи, дозволи й заборони. Необхідність осмислення юридичної термінології існує завжди. Проте знання цієї необхідності підвищується в періоди, коли відбуваються істотні структурні зміни в праві, зумовлені історичними потребами. Структурні зміни сьогодні відбуваються і в сфері інтелектуальної власності. В останні роки прийнято нові закони та кодекси, деякі знаходяться на завершальному етапі підготовки і націлені на вдосконалення правової охорони інтелектуальної діяльності. Належна правова охорона результатів інтелектуальної діяльності громадянина — це обов'язок усього суспільства, як державних діячів, вчених, практиків, так і особливо юристів. Безумовно, ці питання треба розглядати комплексно, системно, враховуючи питання, пов'язані з удосконаленням термінологічних та понятійних аспектів. Чинне законодавство в сфері інтелектуальної власності

не є досконалим і тому доцільним є поєднання законодавчих норм і визначення певних наукових категорій як орієнтирів для розвитку юридичної науки та законодавства.

У цьому контексті важлива роль належить довідниковим, енциклопедичним виданням. Незважаючи на те, що за роки незалежності помітно розширилася поінформованість громадськості щодо розвитку інтелектуальної власності, зокрема й за рахунок Інтернету, потреба в професійній довідниковій й літературі залишається величезною. Сучасних видань такого характеру в Україні недостатньо, хоча гостро відчувається соціальне замовлення на них. Особливо значущий ефект може дати використання енциклопедій у навчальному процесі в закладах освіти, де закладаються основи фахової зрілості майбутніх фахівців.

Стан розвитку освіти в країні, зокрема юридичної, потребує, з нашого погляду, оновленої інформації енциклопедичного рівня, яка охоплює широкий реєстр понять, термінів, які відображають інтелектуальну власність як цілісний феномен, що розвивається.

Пропонована читачеві Мала енциклопедія права інтелектуальної власності спрямована на пошуки «термінологічного взаєморозуміння», необхідного як для створення й застосування законів, так і для наукових досліджень, підготовки фахівців-юристів, в якій подано тлумачення основної термінології права інтелектуальної власності. Енциклопедія охоплює як традиційну правову термінологію, так і сучасні запозичення, що набувають значного впливу в умовах становлення ринкових відносин. Узагальнено і об'єктивно відображено систематизовану інформацію за напрямками — авторське право та суміжні права, патентне право, комерційні позначення, нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Зміст енциклопедії охоплює: тематичні статті, понятійно-термінологічний апарат права інтелектуальної власності, статті про окремі об'єкти інтелектуальної власності, найважливіші аспекти надбань суміжних наук, пов'язаних з інтелектуальною власністю.

Автори зробили спробу відобразити як класично усталену термінологію, так і нові поняття й терміни, що характеризують сучасні тенденції розвитку інтелектуальної власності та законодавства в цій сфері, а також терміни й поняття, які мають значущість для практичної діяльності та посідають важливе місце в структурі наукового знання.

Дане видання має і свої особливості, які сприятимуть за-своєнню навчальної дисципліни — право інтелектуальної власності. Його завдання — допомогти тим, хто викладає цю дисципліну, і тим, хто її вивчає, швидко знайти й використати для навчальних, наукових, а також практичних цілей, потрібні терміни та їхні означення. Значною мірою це означення термінів і їхніх означень даних у законодавчих актах, переважну частину їх взято із законодавчих актів — законів, кодексів, інші — з підзаконних нормативних правових актів. Подано також терміни й означення, що містяться в актах суміжних галузей законодавства, без з'ясування яких розібратися в правовій термінології права інтелектуальної власності досить важко, наприклад, «роялті», «паушальні платежі» тощо.

Малу енциклопедію права інтелектуальної власності підготовлено відповідно до програми курсу права інтелектуальної власності, розробленої сектором права інтелектуальної власності Київського університету права НАН України і затверджено кафедрою цивільного та трудового права університету.

Дане видання містить 580 статей, щодо основної термінології, а також латинську юридичну термінологію, крилаті латинські вислови юридичного змісту, перелік законодавчих та інших нормативно-правових актів в сфері інтелектуальної власності.

Енциклопедію підготовлено провідними фахівцями Київського університету права НАН України та Міжнародного центру правових проблем інтелектуальної власності при Інституті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Сподіваємося, що вона стане корисною для науковців і викладачів, аспірантів і студентів юридичних навчальних закладів, прак-

тичних працівників у галузі інтелектуальної власності, патентних повірених, адвокатів, творців об'єктів інтелектуальної власності, а також широкого кола читачів, які цікавляться питаннями охорони та захисту інтелектуальної власності.

Оскільки сфера інтелектуальної власності є надзвичайно широкою і різноплановою, авторський колектив планує продовжити роботу зі створення енциклопедичної літератури в цій галузі.

Даним виданням Київський університет права Національної академії наук України розпочинає підготовку серії галузевих енциклопедій, метою яких є пропаганда сучасних досягнень правової науки, поширення наукових знань у галузі права, що, безумовно, сприятиме суспільному розвитку та державотворенню України.

*З повагою до читача
професор Юрій Бошицький,
ректор Київського університету права
Національної академії наук України*

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Терміни від А до Я у сфері права інтелектуальної власності	
А	7
Б	18
В	21
Г	42
Д	46
Е	61
Ж	62
З	63
І	74
К	81
Л	87
М	90
Н	94
О	98
П	106
Р	146
С	149
Т	159
У	162
Ф	163
Ц	167
Ш	174
Ю	175
Латинська юридична термінологія	177
Крилаті латинські вислови юридичного змісту	212
Прислів'я та приказки в сфері інтелекту, науки та освіти	225
Загальне законодавство України у сфері інтелектуальної власності	233

Навчальне видання

*Бошицький Юрій Ладиславович
Білоусов Вікталій Миколайович
Ващинець Іван Іванович
Жарінова Алла Георгіївна
Калиниченко Павло Анатолійович
Косенко Володимир Миколайович
Паладій Микола Васильович
Потехіна Вероніка Олександрівна*

МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*За загальною редакцією
Ю.Л. Бошицького*

Редактор
Забуга С.М.
Комп'ютерна верстка та дизайн
Іванченко Н.М.

Підписано до друку 15.07.2009 р. Формат 60x84¹/16.
Папір офсетний. Гарнітура NewtonСТТ
Умов. друк. арк. 15,11. Обл.-вид. арк. 11,10.
Тираж 300 прим. Зам № 155

Видавництво Європейського університету

Друк: поліграфкомбінат Європейського університету
03115, Україна, Київ-115, вул. Депутатська 15/17.

Реєстраційне свідоцтво ДК №603 від 19.09.2001 р.